

Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип
С. Македонија

Воронешки државен универзитет
Русија

Университет имени Гоце Делчева,
г. Штип, С. Македония

Воронежский государственный университет
Россия

Goce Delcev University in Stip,
N. Macedonia

Voronezh State University
Russia

Петта меѓународна научна конференција

Пятая международная научная конференция

Fifth International Scientific Conference

ФИЛКО FILKO

ФИЛОЛОГИЈА, КУЛТУРА И ОБРАЗОВАНИЕ

ФИЛОЛОГИЈА, КУЛТУРА И ОБРАЗОВАНИЕ

PHILOLOGY, CULTURE AND EDUCATION

ЗБОРНИК НА ТРУДОВИ
СБОРНИК СТАТЕЙ
CONFERENCE PROCEEDINGS

8-9 октомври 2020 / 8-9 октябрия 2020 / 8-9 October 2020

Штип

Штип

Stip

Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип
С. Македонија
Универзитет имени Гоце Делчева, г. Штип,
С. Македонија
Goce Delcev University in Stip,
N. Macedonia

Воронешки државен универзитет
Русија
Воронежский государственный университет
Россия
Voronezh State University
Russia

Петта меѓународна научна конференција

Пятая международная научная конференция

Fifth International Scientific Conference

ФИЛКО FILKO

ФИЛОЛОГИЈА, КУЛТУРА И ОБРАЗОВАНИЕ

ФИЛОЛОГИЯ, КУЛЬТУРА И ОБРАЗОВАНИЕ

PHILOLOGY, CULTURE AND EDUCATION

ЗБОРНИК НА ТРУДОВИ СБОРНИК СТАТЕЙ CONFERENCE PROCEEDINGS

8-9 октомври 2020 | 8-9 октябрия 2020 | 8-9 October 2020

Штип

Штип

Stip

ЗБОРНИК НА ТРУДОВИ
СБОРНИК СТАТЕЙ
CONFERENCE PROCEEDINGS

ФИЛКО
FILKO

Јазично уредување

Даница Атанасовска-Гаврилова (македонски јазик)
Марјана Розенфелд (руски јазик)
Билана Иванова (англиски јазик)
Снежана Кирова (англиски јазик)
Татјана Уланска (англиски јазик)

Техничко уредување

Костадин Голаков
Наташа Сараfoва
Ирина Аржанова
Кире Зафиров

Адреса на организацискиот комитет:

Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип

Филолошки факултет

ул. „Крсте Мисирков“ бр. 10-А

Пош. фах 201, Штип - 2000, Р. Македонија

Воронешки државен универзитет

Филолошки факултет

г. Воронеж, пл. Ленина, 10, корпус 2, к. 34, Русија

CIP - Каталогизација во публикација
Национална и универзитетска библиотека “Св. Климент Охридски”, Скопје

316.7(062)

МЕЃУНАРОДНА научна конференција филологија, култура и образование (5 ;
2020 ; Штип)

Зборник на трудови / Петта меѓународна научна конференција ФИЛКО
филологија, култура и образование, 8-9 октомври 2020, Штип = Сборник
статей / Пятая международная научная конференция ФИЛКО филология,
культура и образование, 8-9 октября 2020, Штип = Conference proceedings
/ Fifth International scientific conference FILKO philology, culture and
education, 8-9 October 2020, Stip. - Штип : Универзитет “Гоце Делчев”,
2021. - 465 стр. ; 21 см

Трудови на мак., рус. и англ. јазик. - Библиографија кон трудовите

ISBN 978-608-244-787-2

1. Напор. ств. насл.

а) Културологија -- Собири

COBISS.MK-ID 52932613

ОРГАНИЗАЦИСКИ КОМИТЕТ

Драгана Кузмановска, Филолошки факултет при УГД
Жана Грачева, Филолошки факултет при ВГУ
Весна Коцева, Филолошки факултет при УГД
Татјана А. Тернова, Филолошки факултет при ВГУ
Виолета Димова, Филолошки факултет при УГД
Генадиј Ф. Ковалов, Филолошки факултет при ВГУ
Костадин Голаков, Филолошки факултет при УГД
Лариса В. Рибачева, Филолошки факултет при ВГУ

МЕЃУНАРОДЕН ПРОГРАМСКИ КОМИТЕТ

Виолета Димова (Македонија)
Даниела Коцева (Македонија)
Драгана Кузмановска (Македонија)
Ева Ѓорѓиевска (Македонија)
Марија Кусевска (Македонија)
Силвана Симоска (Македонија)
Татјана Стојановска Иванова (Македонија)
Лариса В. Рибачева (Русија)
Софија Алемпиевиќ (Русија)
Татјана А. Тернова (Русија)
Татјана Атанасоска (Австрија)
Олег Н. Фенчук (Белорусија)
Јулиа Дончева (Бугарија)
Билјана Мариќ (Босна и Херцеговина)
Душко Певуља (Босна и Херцеговина)
Волф Ошлис (Германија)
Волфганг Моч (Германија)
Габриела Б. Клајн (Италија)
Михал Ванке (Полска)
Мајкл Рокланд (САД)
Даниела Костадиновиќ (Србија)
Селена Станковиќ (Србија)
Тамара Валчиќ-Булиќ (Србија)
Ахмед Ѓуншен (Турција)
Неџати Демир (Турција)
Шерифе Сехер Ерол Чалшкан (Турција)
Карин Руке-Брутен (Франција)
Танван Тонтат (Франција)
Марија Рејес Ферер (Шпанија)
Технички секретар
Нагаша Сарафова
Јована Караниќиќ-Јосимовска
Ирина Аржанова
Главен и одговорен уредник
Драгана Кузмановска

РЕДАКЦИОННЫЙ СОВЕТ

Драгана Кузмановска, Филологический факультет при УГД
Жанна Грачева, Филологический факультет при ВГУ
Весна Коцева, Филологический факультет при УГД
Татьяна А. Тернова, Филологический факультет при ВГУ
Виолета Димова, Филологический факультет при УГД
Геннадий Ф. Ковалев, Филологический факультет при ВГУ
Костадин Голаков, Филологический факультет при УГД
Лариса В. Рыбачева, Филологический факультет при ВГУ

МЕЖДУНАРОДНАЯ РЕДАКЦИОННАЯ КОЛЛЕГИЯ

Виолета Димова (Македония)
Даниела Коцева (Македония)
Драгана Кузмановска (Македония)
Ева Ѓергиевска (Македония)
Мария Кусевска (Македония)
Силвана Симоска (Македония)
Татјана Стојановска-Иванова (Македония)
Лариса В. Рыбачева (Россия)
Софья Алемпиевич (Россия)
Татјана А. Тернова (Россия)
Татјана Атанасоска (Австрия)
Олег Н. Фенчук (Беларусь)
Юлиа Дончева (Болгария)
Биљана Марич (Босния и Херцеговина)
Душко Певуля (Босния и Херцеговина)
Вольф Ошлис (Германия)
Волфганг Моч (Германия)
Мария Рейес Феррер (Испания)
Габриелла Б. Клейн (Италия)
Ева Бартос (Польша)
Михал Ванке (Польша)
Майкл Рокланд (США)
Даниела Костадинович (Сербия)
Селена Станкович (Сербия)
Тамара Валчич-Булич (Сербия)
Ахмед Гюншен (Турция)
Неджати Демир (Турция)
Шерифе Сехер Эрол Чалышкан (Турция)
Карин Рукэ-Брутэн (Франция)
Танван Тонтат (Франция)
Ученый секретарь
Нагаша Сарафова
Йована Караникич-Йосимовска
Ирина Аржанова

Главный редактор

Драгана Кузмановска

Языковая редакция

Даница Атанасовска-Гаврилова (македонский язык)

Марьяна Розенфельд (русский язык)

Бильяна Иванова (английский язык)

Снежана Кирова (английский язык)

Татьяна Уланска (английский язык)

Техническое редактирование

Костадин Голаков

Наташа Сарафова

Ирина Аржанова

Кире Зафиров

Адрес организационного комитета

Университет им. Гоце Делчева – Штип

Филологический факультет

ул. „Крсте Мисирков“ д. 10-А

Пош. фах 201, Штип - 2000, Р. Македония

Воронежский государственный университет

Филологический факультет

г. Воронеж, пл. Ленина, 10, корпус 2, к. 34, Россия

Э-почта: filko.conference@gmail.com

Веб-сайт: <http://js.ugd.edu.mk./index.php/fe>

EDITORIAL STAFF

Dragana Kuzmanovska, Faculty of Philology, UGD
Zhana Gracheva, Faculty of Philology, VGU
Svetlana Jakimovska, Faculty of Philology, UGD
Tatyana A. Ternova, Faculty of Philology, VGU
Violeta Dimova, Faculty of Philology, UGD
Genadiy F. Kovalyov, Faculty of Philology, VGU
Kostadin Golakov, Faculty of Philology, UGD
Larisa V. Rybatcheva, Faculty of Philology, VGU

INTERNATIONAL EDITORIAL BOARD

Daniela Koceva (Macedonia)
Dragana Kuzmanovska (Macedonia)
Eva Gjorgjievska (Macedonia)
Marija Kusevska (Macedonia)
Silvana Simoska (Macedonia)
Tatjana Stojanovska-Ivanova (Macedonia)
Violeta Dimova (Macedonia)
Larisa V. Rybatcheva (Russia)
Sofya Alempijevic (Russia)
Tatyana A. Ternova (Russia)
Tatjana Atanasoska (Austria)
Oleg N. Fenchuk (Belarus)
Yulia Doncheva (Bulgaria)
Biljana Maric (Bosnia and Herzegovina)
Dushko Pevulja (Bosnia and Herzegovina)
Wolf Ochlies (Germany)
Wolfgang Motch (Germany)
Gabriella B. Klein (Italy)
Ewa Bartos (Poland)
Michal Wanke (Poland)
Danijela Kostadinovic (Serbia)
Selena Stankovic (Serbia)
Tamara Valchic-Bulic (Serbia)
Maria Reyes Ferrer (Spain)
Ahmed Gunshen (Turkey)
Necati Demir (Turkey)
Şerife Seher Erol Çalışkan
Karine Rouquet-Brutin (France)
That Thanh-Vân Ton (France)
Michael Rockland (USA)
Conference secretary
Natasha Sarafova
Jovana Karanikic-Josimovska
Irina Arzhanova
Editor in Chief
Dragana Kuzmanovska

Language editor

Danica Atanasovska-Gavrilova (Macedonian)
Maryana Rozenfeld (Russian)
Biljana Ivanova (English)
Snezana Kirova (English)
Tatjana Ulanska (English)

Technical editing

Kostadin Golakov
Natasha Sarafova
Irina Arzhanova
Kire Zafirov

Address of the Organizational Committee

Goce Delcev University - Stip

Faculty of Philology

Krste Misirkov St. 10-A

PO Box 201, Stip - 2000, Republic of Macedonia

Voronezh State University

Faculty of Philology

10 pl. Lenina, Voronezh, 394006, Russia

E-mail: filko.conference@gmail.com

Web-site: <http://js.ugd.edu.mk./index.php/fe>

СОДРЖИНА / СОДЕРЖАНИЕ / CONTENT

1. Suzana R. Bunčić - ANDRIĆ'S EARLY STORIES WITH ELEMENTS OF ALLEGORY AND SATIRE	13
2. Катерина Видова - ГЛАГОЛСКИОТ ПРИЛОГ ВО УЛОГА НА ПРИЛОШКА ОПРЕДЕЛБА ВО МАКЕДОНСКИОТ ЈАЗИК И НЕГОВИТЕ АНГЛИСКИ ПРЕВОДНИ ЕКВИВАЛЕНТИ	19
3. Ана Витанова - Рингачева - СОБИРАЧИТЕ НА МАКЕДОНСКОТО НАРОДНО ТВОРЕШТВО ОД ЦЕПЕНКОВ ДО ДЕНЕС (НА 100-ГОДИШНИНАТА ОД СМРТТА НА МАРКО ЦЕПЕНКОВ)	27
4. Бранка Гривчевска - МОДУЛАЦИЈАТА КАКО ПРЕВЕДУВАЧКА ПОСТАПКА ВО МАКЕДОНСКИОТ ПРЕВОД НА РОМАНОТ „ПАЛОМАР“ ОД ИТАЛО КАЛВИНО	33
5. Сашка Грујовска-Миланова - ИНТЕГРАЦИЈА НА ГЕРМАНИЗМИТЕ ВО МАКЕДОНСКИОТ ЈАЗИК	43
6. Јованка Денкова - СОЦИЈАЛНИТЕ РАСКАЗИ НА АНТОН ПАВЛОВИЧ ЧЕХОВ И БОРИС БОЈАЦИСКИ	49
7. Марија Ѓорѓиева Димова - ИНТЕРДИСКУРЗИВНИТЕ ДИЈАЛОЗИ НА ЛИРИКАТА.....	57
8. Ивана Ѓорѓиева, Александар Нацов - ГАСТРОНОМСКИ КАРАКТЕРИСТИКИ НА ИСТОЧНИОТ РЕГИОН НА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА.....	69
9. Биљана Иванова, Драгана Кузмановска, Снежана Кирова ПРЕДНОСТИ ПРИ УЗУЧУВАЊЕТО НА СТРАНСКИ ЈАЗИК ОД НАЈМАЛА ВОЗРАСТ	75
10. Билјана Ивановска, Марија Кусевска, Цвета Мартиновска Банде ЈАЗИЧЕН КОРПУС НА МАКЕДОНСКИТЕ ИЗУЧУВАЧИ ПО АНГЛИСКИ И ГЕРМАНСКИ КАКО СТРАНСКИ ЈАЗИЦИ	79
11. Лела Ивановска - КРЕАТИВНОСТА ВО НАСТАВАТА ПО АНГЛИСКИ ЈАЗИК КАКО СТРАНСКИ ЈАЗИК	87
12. Natka Jankova Alagjovska - INTERCULTURAL COMMUNICATION CONGITION OF ENGLISH LANGUAGE TEACHERS IN OUR COUNTRY AND ABROAD	95
13. Сашка Јовановска - УСВОЈУВАЊЕ ВТОР ЈАЗИК- ПЕДАГОШКА ГРАМАТИКА	105
14. Луси Караниколова-Чочоровска - „ПРОСВЕТИТЕЛСТВОТО ВО ЈУЖНОСЛОВЕНСКИТЕ ЛИТЕРАТУРИ“ (ПРЕГЛЕД)	113
15. Карначук Ирина Јурьевна - ПОРЯДОК СЛОВ И ИНВЕРСИЈА КАК СПОСОБИ ВЪРАЖЕНИЯ ЕКСПРЕССИВНОСТИ	119
16. Милена Касапоска-Чадловска - ГРАМАТИКАТА ВО УЧЕБНИЦИТЕ ПО ФРАНЦУСКИ ЈАЗИК ЗА СРЕДНО ОБРАЗОВАНИЕ	123
17. Лидија Ковачева - ДЕМОНОЛОШКИТЕ ПРЕТСТАВИ КАЈ АСИРЦИТЕ И БАБИЛОНЦИТЕ	133
18. Славчо Ковилоски - ПРОТОТИПИ НА ЖЕНСКИ ЛИКОВИ ВО МАКЕДОНСКАТА КНИЖЕВНОСТ И ФОЛКЛОРОТ ОД XIX ВЕК	141
19. Весна Кожинкова - РЕФЕРЕНЦИЈАЛНОСТА ВО РОМАНОТ „МЕМОАРИТЕ НА АЛБЕРТ АЛНШТАН“ ОД КИРЕ ИЛИЕВСКИ.....	149

20. Кристина Костова, Марија Крстева, Наталија Попзарјева, Крсте Илиев, Драган Донеv - ДРАМАТА ВО СРЕДЕН ВЕК КАКО ОСНОВА ЗА ОЗНАЧУВАЊЕ НА КУЛТУРНИОТ ИДЕНТИТЕТ ВО АНГЛИЈА	155
21. Мирјана Коцалева, Александра Стојанова, Билјана Златановска, Наташа Стојковиќ - ПРИМЕНА НА РАЗЛИЧНИ МЕТОДИ НА УЧЕЊЕ НА ИНФОРМАТИЧКИТЕ ПРЕДМЕТИ	163
22. Весна Коцева - ГЛАВНИ КАРАКТЕРИСТИКИ НА КОМУНИКАТИВНИОТ ПРИСТАП	169
23. Весна Коцева, Марија Тодорова - ОСНОВНИ НАЧЕЛА НА ПРИРОДНИОТ ПРИСТАП НА КРЕШЕН И ТЕРЕЛ	177
24. Даниела Коцева, Шукрије Барути, Снежана Мирасчиева - ЈАЗИКОТ И ГОВОРОТ ВО ФУНКЦИЈА НА ОПШТЕСТВЕНА И ИНДИВИДУАЛНА АДАПТАЦИЈА	183
25. Даниела Коцева, Снежана Мирасчиева - РЕФЛЕКСИЈАТА НА ОДДЕЛНИ ТЕЛЕВИЗИСКИ СОДРЖИНИ И ПОЈАВАТА НА НАСИЛСТВО КАЈ ДЕЦАТА	191
26. Драгана Кузмановска, Лидија Ристова, Биљана Иванова МОЌТА НА ФРАЗЕОЛОГИЗМИТЕ ВО СВЕТОТ НА РЕКЛАМИТЕ	199
27. Marija Kusevska - WHERE DIRECTNESS AND INDIRECTNESS RESIDE	207
28. Лидија Лумпова - СООТНОШЕНИЕ ГОЛОСА АВТОРА И ГОЛОСОВ ГЕРОЕВ В ХУДОЖЕСТВЕННИХ СИСТЕМАХ ТОЛСТОГО И ДОСТОЕВСКОГО (НА МАТЕРИАЛЕ РОМАНА -ЭПОПЕИ Л.Н. ТОЛСТОГО «ВОЙНА И МИР», РОМАНОВ Ф.М. ДОСТОЕВСКОГО «ПРЕСТУПЛЕНИЕ И НАКАЗАНИЕ», «ИДИОТ», «БРАТЃЈА КАРАМАЗОВЫ»)	215
29. Ранко Младеноски - ХИПОТЕКСТОТ ВО ПОЕЗИЈАТА НА БЛАЖЕ КОНЕСКИ	223
30. К.А. Нагина - ТВОРЧЕСТВО Л.Н. ТОЛСТОГО В ПРОСТРАНСТВЕ СОВРЕМЕННОГО ФИЛОЛОГИЧЕСКОГО ОБРАЗОВАНИЯ	233
31. Георгий Недюрмагомедов - ФОРМИРОВАНИЕ МЕТАПРЕДМЕТНЫХ УМЕНИЙ УЧАЩИХСЯ ОСНОВНОЙ ШКОЛЫ В ПРОЦЕССЕ УЧЕБНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ	241
32. Першина Татьяна Ивановна - ОРГАНИЗАЦИЯ ПРОЕКТНО-ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ОБУЧАЮЩИХСЯ ПО ГЕОГРАФИИ	247
33. Мария Попова - РОЛЬ И ФУНКЦИИ МУЗЕЕВ В ФОРМИРОВАНИИ СОВРЕМЕННОГО ГУМАНИТАРИЯ	253
34. Vesna Prodanovska-Poposka - ACQUIRING PROPER PRONUNCIATION: AN OVERVIEW OF A SET OF EXERCISES FOR IMPROVING ENGLISH LONG /i:/ AND /u:/ VOWELS	259
35. Цветанка Ристова Магловска, Младен Мицевски ИСКУСТВЕНО УЧЕЊЕ КАКО АЛАТКА ЗА ИНСПИРИРАЊЕ НА УЧЕНИЦИТЕ ВО УГОСТИТЕЛСКОТО ОБРАЗОВАНИЕ	265
36. Петја Рогич, Драган Донеv - МИНАТИТЕ ВРЕМИЃА ВО БУГАРСКИОТ И МАКЕДОНСКИОТ ПРЕВОД НА „ВУЈКО ВАЃА“ ОД АНТОН ПАВЛОВИЧ ЧЕХОВ ВО ОДНОС НА МИНАТИТЕ ВРЕМИЃА ВО СРПСКИОТ ПРЕВОД	273

37. Наташа Сарафова - ВЛИЈАНИЕТО НА ГЛОБАЛИЗАЦИЈАТА И КУЛТУРНИТЕ ПОЛИТИКИ ВРЗ ВИДЛИВОСТА НА НАЦИОНАЛНИТЕ КНИЖЕВНОСТИ (Пример : Норвешка книжевност)	281
38. Наташа Сарафова, Марица Тасевска - АСПЕКТИ НА КНИЖЕВНИТЕ ИНДУСТРИИ ВО НОРВЕШКА	291
39. Simona Serafimovska - STRUCTURE OF THE ENGLISH LANGUAGE TEACHERS AT THE UNIVERSITIES IN THE REPUBLIC OF NORTH MACEDONIA	297
40. Елена Владимировна Сидорова - ЛОГИЧЕСКИЕ ОШИБКИ В ПИСЬМЕННЫХ РАБОТАХ УЧАЩИХСЯ	305
41. Александра Стојанова, Мирјана Коцалева, Наташа Стојковиќ, Билјана Златановска - ПРИМЕНА НА VARK МОДЕЛОТ ВО ПРОЦЕСОТ НА УЧЕЊЕ	311
42. Анета Стојановска-Стефанова, Марија Магдинчева-Шопова - ПРЕДИЗВИЦИТЕ ОД ПОЛИТИЧКАТА ГЛОБАЛИЗАЦИЈА ЗА ДРЖАВИТЕ	319
43. Aleksandra P. Taneska, Blagojka Zdravkovska-Adamova CREATING SYLLABUS AND DEVELOPING GRADING CRITERIA FOR MACEDONIAN LANGUAGE FOR PROFESSIONAL PURPOSES AT SEEU ACCORDING TO NEEDS BASED ANALYSIS	327
44. Ольга Тихонова - И.В. ГЁТЕ КАК КИНОПЕРСОНАЖ: К ПРОБЛЕМЕ ДИАЛОГА ЛИТЕРАТУРЫ И КИНО	337
45. Марија Тодорова, Весна Продановска-Попоска - ГЛАСОВНИТЕ СИСТЕМИ НА ШПАНСКИОТ И НА АНГЛИСКИОТ ЈАЗИК	345
46. Емилија Тодоровиќ - ОБРАЗОВАНИЕ И ПРАКТИКА: УЧЕЊЕ ПРЕКУ РАБОТА-НОВ КОНЦЕПТ ЗА ПРАКТИЧНА ОБУКА ВО ТЕХНИЧКОТО ОБРАЗОВАНИЕ	351
47. Elena Trajanovska, Maja Gjurovikj, Biljana Ivanova - STANDARDS-BASED EDUCATION IN ACHIEVING LANGUAGE INTEROPERABILITY	357
48. Nina S. Ćeklić - NARRATIVE-STYLISTIC FEATURES IN THE NOVEL LETTERS TO DANILO KIŠ BY FILIP GAJIĆ	365
49. Уљянова Марина Алексеевна - ГЕНДЕРНЫЕ ОСОБЕННОСТИ СЕМАНТИЧЕСКОЙ СТРУКТУРЫ СЛОВА ВЗГЛЯД	373
50. Славица Урумова-Марковска - ПРОСВЕТИТЕЛСКИОТ ЛИК НА СВ. КЛИМЕНТ ОХРИДСКИ ВО ПРЕДАНИЈАТА И ЛЕГЕНДИТЕ	383
51. С.Н. Филошкина, Ж.А. Борискина - АВТОР В ПУБЛИЦИСТИЧЕСКОМ ПРОИЗВЕДЕНИИ (НА МАТЕРИАЛЕ КНИГИ Г. ГРИНА “Getting to Know the General. The Story of an Involvement”, 1984.)	391
52. Наталија Хабарова - АНГЛИЙСКИЕ ЗАИМСТВОВАНИЯ В СРЕДСТВАХ МАССОВОЙ ИНФОРМАЦИИ	397
53. Ольга Швецова - ЯЗЫКОВЫЕ ОСОБЕННОСТИ «ПЕДАГОГИЧЕСКОЙ ПОЭМЫ» А.С. МАКАРЕНКО	407
54. Васко Шутаров - КУЛТУРА И КУЛТУРНА ДИПЛОМАТИЈА ВО ВРЕМЕ НА ПАНДЕМИЈА	415

ГЛАГОЛСКИОТ ПРИЛОГ ВО УЛОГА НА ПРИЛОШКА ОПРЕДЕЛБА ВО МАКЕДОНСКИОТ ЈАЗИК И НЕГОВИТЕ АНГЛИСКИ ПРЕВОДНИ ЕКВИВАЛЕНТИ

Доц. д-р Катерина Видова
vidovakaterina44@gmail.com

Меѓународен Славјански Универзитет „Г. Р. Державин“,
Св. Николе-Битола

Апстракт

Целта на овој труд е да ја истражи употребата на глаголскиот прилог во улога на прилошка определба во македонскиот јазик и неговите англиски преводни еквиваленти. Двојната морфолошка природа на глаголскиот прилог во македонскиот јазик, кој во себе обединува карактеристики на глагол и на прилог, се согледува и на неговата синтаксичка употреба. Од една страна, глаголскиот прилог секогаш го задржува основното значење на дополнително, второстепено дејство и во многу случаи е разгледуван како второстепен предикат, а од друга страна, пак, има функција на прилошка определба на главното дејство и изразува низа прилошки определби (за начин, време, причина, последица и сл.) што овозможува да биде окарактеризиран како посебен вид на прилошка определба. Глаголскиот прилог влегува во различни прилошки односи со глаголот-предикат. Глаголскиот прилог означува на каков начин, поради која причина, во кое време, при какви и покрај какви услови се извршува главното дејство. Истражувањето е фокусирано на глаголскиот прилог во улога на прилошка определба и неговите англиски преводни еквиваленти. За таа цел направена е ексцерпција и анализа на реченици од македонска литература преведена на англиски јазик. Сегашниот партицип се јавува како преводен еквивалент на глаголскиот прилог во англискиот јазик. Резултатите покажуваат дека едно од најкарактеристичните и најизразените значења на глаголскиот прилог е прилошкото значење за начин. Исто така, се среќаваат примери со употреба на глаголскиот прилог во улога на прилошка определба за причина, за време, за услов, за допуштање итн.

Клучни зборови: *глаголски прилог, прилошка определба, сегашен партицип, преводен еквивалент*

1. Вовед

Целта на овој труд е да даде анализа на употребата на глаголскиот прилог во улога на прилошка определба во македонскиот јазик и неговите преводни еквиваленти на англиски јазик. Сегашниот партицип во англискиот јазик често се среќава како преводен еквивалент на македонскиот глаголски прилог. Истражувањето е изведено на корпус од реченици ексцерпирани од дела од македонска литература и нивен превод на англиски јазик. Истражувањето има за цел да ги провери следните претпоставки:

Македонскиот сегашен партицип со функција на прилошка определба за начин се преведува со сегашен партицип;

Македонскиот сегашен партицип со функција на прилошка определба за причина се преведува со сегашен партицип;

Македонскиот сегашен партицип со функција на прилошка определба за време се преведува со сегашен партицип;

Македонскиот сегашен партицип со функција на прилошка определба за услов се преведува со сегашен партицип;

-Македонскиот сегашен партицип со функција на прилошка определба за допуштање се преведува со сегашен партицип.

2. Глаголскиот прилог во улога на прилошка определба и сегашниот партицип како прилошки додаток

Според Конески (1996: 181) активниот партицип на презентот рано се загубил во македонскиот јазик и се свел на прилошка форма (глаголски прилог). Кога се зборува за синтаксичка употреба на глаголскиот прилог се тргнува од дефиницијата за глаголскиот прилог, а таа гласи: „глаголскиот прилог покажува дејство што се врши со едновремено со дејството изразено со личната глаголска форма во реченицата, и дека двете дејства се сврзуваат со еден подмет“. (Конески, 1996: 447). Земајќи го предвид фактот дека глаголскиот прилог го задржува основното значење на второстепено дејство, тој исто така влегува во различни прилошки односи со глаголот-предикат, односно преку дејството што го изразува, глаголскиот прилог означува на каков начин, во кое време, при какви услови се извршува главното дејство, какви последици има тоа итн. Хајдиќ (1997: 59) истакнува дека двата „вида“ глаголски прилог (како второстепен предикат и како прилошка определба) се условни бидејќи глаголскиот прилог-второстепен предикат речиси секогаш изразува и слаби прилошки нијанси, а глаголскиот прилог-прилошка определба, го задржува својот изразит глаголски карактер. Ставот на Минова-Гуркова (2000: 75) е дека глаголскиот прилог може да функционира како еквивалент на дел-реченица (временска, условна и сл.), но и како прилошка определба за начин.

Според Михаиловиќ (Mihailović, 2009: 176) сегашниот партицип во англискиот јазик се употребува со глагол како прилошки додаток за начин, време, причина, намера, услов, илустрирано во примерите (1) – (5):

(1) *She came in **singing**.* (начин)

(2) ***Entering** at last, she walked through the confectioner's shop into the dark room behind.* (време)

(3) ***Knowing** he would not be allowed to keep the child much longer, the man kissed it again.* (причина)

(4) ***Having** nothing to do, I went for a walk.* (причина)

(5) *We went **fishing**.* (намера)

Благање и Конте (Blaganje and Konte, 1979: 430) зборуваат за сегашниот партицип во улога на прилошки адјункт кој обично претставува факултативен елемент во структурата на реченицата и карактеризира дејство во однос на квалитетот и квантитетот, или покажува време, место, цел, итн., со кои е поврзано дејството. Еден од начините за реализација на адјунктот е употребата на партиципите и партиципските дел-реченици како на пр: ***Laughing** he turned round.* Бајбер и др. (Biber et al., 1999: 201) даваат примери за дел-реченици со

нелична глаголска форми кои се јасно интегрирани со главната дел-реченица како елементи на дел-реченицата. Овие дел-реченици претставуваат лабаво интегрирани дел-реченици и се обележени со записка при пишувањето, а се сретнуваат во почетна, средишна или во крајна позиција, илустрирано во примерите (6) и (7):

(6) *He walked with a little gait, his left Achilles tendon apparently shortened, pulling his left heel up.*

(7) *She gazed down at the floor, biting her lip, face clouded.*

Кортман (Kortmann, 1991: 121) кога зборува за прилошките партиципни дел-реченици во англискиот јазик и нивните семантички улоги ги споменува: придружната околност, начин, причина, цел, услов и концесивно значење.

Квирк и др. (Quirk et al., 1985: 1124) сметаат дека прилошките дел-реченици можат да бидат во почетна или во средишна позиција. Прилошките партиципски дел-реченици и безглаголските дел-реченици без подреден член претставуваат суплементивни (дополнителни) дел-реченици.

3. Анализа на ескцерпираниот материјал

Ескцерпираниот материјал на реченици кои содржат глаголски прилог во функција на прилошка определба се преведени на англиски јазик каде што како еквивалент на глаголскиот прилог се јавува сегашниот партицип. Групирањето на речениците е направено со цел да се проверат претпоставките што беа поставени на почетокот на истражувањето.

3.3.1. Македонскиот сегашен партицип со функција на прилошка определба за начин со преводен еквивалент сегашен партицип

Едно од најкарактеристичните и најизразените значења на глаголскиот прилог е прилошкото значење за начин. Глаголскиот прилог во улога на прилошка определба за начин изразува дејство и преку него го карактеризира дејството на глаголот-предикат. Конески (1999: 184) истакнува дека глаголскиот прилог се интерпретира како начинска определба на предикатот.

(8) *Стоеше на средината на едно поле, здрвена, задржувајќи го здивот, како да се крие од некого.* (ОГ: 44)

She was standing in the middle of a field, stiff, holding her breath, as if hiding. (ОГ: 44)

(9) *Штотуку сум легнал, некој, тронајќи, ја затресол бараката.* (ТГ: 43)

I had just gone to bed when someone shook the hut, knocking at the door. (ТГ:44)

(10) *И така, подзавртувајќи се, забележува дека е сама со внучињата притиснати како топли тули во нејзината снага.* (ТГ: 25)

So, turning around, she can see that she is alone with her grandchildren pressed like hot tiles against her body. (ТГ: 26)

(11) *Со секавична брзина, речиси излетаваме од студиото и се упативме накај Баир крикајќи со нозете по штотуку напластениот снег.* (БП: 37)

With lightning speed, we flew out of the studio, and headed toward Bair, stepping into the freshly laid snow. (БП: 38)

3.3.2. Македонскиот сегашен партицип со функција на прилошка определба за причина со преводен еквивалент сегашен партицип

Глаголскиот прилог, исто така, се употребува како предикатска определба за причина. Во тие случаи, според Конески (1999: 191) позицијата на глагол-

скиот прилог во однос на глаголот-предикат е слободна, како што е слободен и редот на зависната причинска реченица во однос на главната во сложената реченица. Кога станува збор за редоследот на вршењето на глаголското дејство, изделени се две можности:

а) дејството изразено со глаголскиот прилог се врши истовремено со дејството што го именува глаголот-предикат, односно предикатското дејство се остварува затоа што се остварува дејството изразено со глаголскиот прилог. Тоа е илустрирано во примерите (12) – (14):

(12) *Плашејќи се да му каже на царот, готвачот одел на пазар, купувал три слични такви, ги подготвувал и му ги давал на царот да ги јаде.* (ДМ: 197) – *Бидејќи се плашел да му каже на царот, готвачот одел на пазар, купувал три слични такви, ги подготвувал и му ги давал на царот да ги јаде.*

Being afraid to tell the king, the cook would go to the market place and buy three similar fish, prepare them and serve them to the king for dinner. (DM: 197)

(13) *Редакцијата е празна, ама ние оти веќе одомаќени, седнуваме да почекаме, сметајќи дека некој ќе се појави.* (ТГ: 173) – *Редакцијата е празна, ама ние оти веќе одомаќени, седнуваме да почекаме бидејќи сметаме дека некој ќе се појави.*

The office is empty, but since they know us, we sit and wait, hoping that somebody will appear. (ТГ:174)

(14) *Трифун внимателно ја допре за раката Чана, надевајќи се дека таа ќе го упати на вистинското место.* (ТГ: 15) – *Трифун внимателно ја допре за раката Чана, бидејќи се надеваше дека таа ќе го упати на вистинското место.* *Trifun carefully touches Ghana on the arm, hoping that she can direct him to the exact place.* (ТГ: 16)

б) дејството изразено со глаголскиот прилог му претходи на предикатското дејство, односно предикатското дејство се остварува затоа што се остварило дејството изразено со глаголскиот прилог, како во (15) и (16):

(15) *Знаејќи дека многу ќе ја погоди, ништо не ѝ забележав.* (ТГ: 256) – *Бидејќи знаев дека многу ќе ја погоди, ништо не ѝ забележав.*

Knowing how worried she is, I do not mention this episode to my mother. (ТГ: 255-256)

(16) *Насетувајќи ја стапицата, особено да не побара да го види писмото, Чана брзаница се мушнува во подрумот.* (ТГ: 138) – *Бидејќи ја насети стапицата, особено да не побара го види писмото, Чана брзаница се мушнува во подрумот.*

Sensing danger, afraid that he might ask to see the letter, Chana hurriedly slipped into the basement. (ТГ: 137)

3.3.3. Македонскиот сегашен партицип со функција на прилошка определба за време со преводен еквивалент сегашен партицип

Според Минова-Ѓуркова (2000: 273) глаголскиот прилог може да биде еквивалент на зависните временски дел-реченици. Исто така, глаголскиот прилог често има улога на предикатска определба за време. Во тој случај Конески (1999: 187) тврди дека се парафразира со зависна временска реченица воведена со сврзниците *додека*, *кога*, или *откако*. Во случаи кога двата глаголи во сложената реченица се од несвршен вид, во трансформацијата зависната временска реченица се воведува со сврзникот *додека*, како во примерот (17):

(17) *Игнорирајќи го гладот и залажувајќи го со по некое јаболко или некое зрно леблебија купена на одморите, се дружев со хероите на Шолохов од Тихи Дон откриени за прв пат во првиот том купен од една антикварница во Суботица. Издание на Космос од Белград од 1940. (ТГ: 35-36) – Додека го игнорирав гладот и се залажував со по некое јаболко или зрно леблебија купена на одморите, се дружев со хероите на Шолохов од Тихи Дон откриени за прв пат во првиот том купен од една антикварница во Суботица, издание на Космос од Белград од 1940.*

Ignoring my hunger or holding it at bay with an apple or a handful of chick-peas bought during breaks, I became acquainted with Sholokhov's heroes from The Silent Don, which I had discovered for the first time in the first volume that I bought from an antique shop in Subotica, published by Kosmos, Belgrade, in 1940. (TG: 36)

Конески (1999: 189) укажува на фактот дека кога глаголот предикат е од свршен вид конструкцијата со глаголскиот прилог се парафразира со зависна временска реченица, воведена со сврзникот *кога*, како во (18):

(18) *Сфаќајќи ја ситуацијата, Мурџо се обиде на свој начин да им предочи дека оние што денеска се тука се негови вистински пријатели, како и вие и јас, ама кравите и коњите сосема го игнорираа. (ТГ: 209) – Кога ја сфати ситуацијата, Мурџо се обиде на свој начин да им предочи дека оние што денеска беа тука се негови вистински пријатели, како и вие и јас, ама кравите сосема го игнорираа.*

Murdzho, witnessing the situation, tried to explain in his own way that the visitors were his true friends, like you and me, but the cows ignored him completely. (TG: 210)

3.3.4. Македонскиот сегашен партицип со функција на прилошка определба за услов со преводен еквивалент сегашен партицип

Едно од помалку распространетите прилошки значења на глаголскиот прилог е условното значење. Во овие случаи кои се многу поограничени отколку со временско и причинско значење, глаголскиот прилог го означува условот од кој зависи реализацијата на предикатското дејство илустрирано во примерите (19) – (20):

(19) *Дали би си ја здробувал својата самоувереност, соочувајќи се со бескрајната редица туристи кои дојдоа да купат билети? (ОГ: 12) – Дали би си ја здробувал својата самоувереност, ако се соочиш со бескрајната редица туристи кои дојдоа да купат билети?*

Would I try grinding my self-confidence, facing the endless line of tourists that came to buy tickets? (OG: 10)

(20) *Ништо не беше чудно, земајќи ги предвид насмевките на двајцата мажи, но кога звукот беше проследен со громогласен шамар, интересот за мистериозната поврзаност на овие два звука стана неподнослив. (ОГ: 40) – Ништо не беше чудно, ако се земат предвид насмевките на двајцата мажи, но кога звукот беше проследен со громогласен шамар, интересот за мистериозната поврзаност ан овие два звука стана неподнослив.*

It wouldn't have come to a surprise, bearing in mind the men's smiles, but when the sound of the kiss was followed by a loud slap on the face, the interest over the mysterious connection between the two sounds became unbearable. (OG: 40)

3.3.5. Македонскиот сегашен партицип со функција на прилошка определба за допуштање со преводен еквивалент сегашен партицип

Многу ретко глаголскиот прилог има допусно значење, односно означува услов кој предизвикува спротивен ефект на очекуваниот резултат. Конструкциите со глаголски прилог со допусно значење се парафразираат со зависни допусни реченици воведени со сврзникот *иако* или *макар што* како во примерите (21) и (22):

(21) *Со Евтим го знаеме само тоа и нормално, сметајќи дека во неа ќе можеме да го совладаме петтиот клас, одиме да се распитаме какви се условите.* (ТГ: 213) – *Со Евтим го знаеме само тоа и нормално, иако // макар што сметаме дека во неа ќе можеме да го совладаме петтиот клас, одиме да се распитаме какви се условите.*

Evtim and I had only this information and, naturally, thinking that we could finish fifth grade there, we went to inquire about registration requirements. (ТГ: 213)

(22) *На Михали ништо не му се случи, а можеби и немало што да му се случи, можеби само се поигрувал со нас двајцата, подготвувајќи нè поинаку да гледаме на животот.* (ТГ: 87) – *На Михали ништо не му се случи, а можеби и немало што да му се случи, можеби само се поигрувал со нас двајцата, иако //макар што нè подготвуваше поинаку да гледаме на животот.*

Nothing happened to Mihaili, and maybe nothing would have happened, maybe he was just playing games with the two of us, preparing us for seeing life in a different way. (ТГ: 87)

Често се сретнуваат примери со негирана глаголскоприлошка форма кои според Конески (1999: 195) можат да имаат концесивна интерпретација како во примерите (22) и (23):

(23) *И така, не отворајќи уста, а водејќи дијалог со сите нив, Пелагија стигна до зората.* (ТГ: 96) – *И така, иако // макар што не отвораше уста, а водеше дијалог со нив, Пелагија стигна до зората.*

Thus, not opening her mouth, yet talking to all of them, Pelagija waited for the dawn. (ТГ: 96)

(24) *Чана, не спуштајќи ја бовчата, му спискува во ушите...* (ТГ: 21) – *Чана, иако // макар што не ја спушта бовчата, му спискува во ушите...*

Chana, not putting her bundle down, hisses into his ears... (ТГ: 22)

4. Заклучок

При анализата на македонските примери со глаголски прилог како прилошка определба и нивните англиски преводни еквиваленти се сретнуваат дел-реченици со сегашен партицип со функција на прилошка определба за начин, причина, време, услов и допуштање. Во ексцерпираните примери од македонска литература глаголскиот прилог како нелична глаголска форма се сретнува во дел-реченици со функција на прилошка определба. Оттука, англиските преводни еквиваленти се партципни дел-реченици со прилошко значење за начин, причина, време, услов и концесивност.

Библиографија

1. Конески, Б. (1996). *Граматика на македонскиот јазик*. Скопје: Детска радост.
2. Конески, Б. (1996). *Историја на македонскиот јазик*. Скопје: Детска радост.
3. Конески, К. (1999). *За македонскиот глагол*. Скопје: Детска радост.
4. Минова-Ѓуркова, Л. (2000). *Синтакса на македонскиот стандарден јазик*. Скопје: Магор.
5. Хајдиќ, А. (1997). Глаголскиот прилог во македонскиот јазик. Докторска дисертација. Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ -Скопје: Филолошки факултет.
6. Biber, D., Johansson, S., Leech, G., Conrad, S. and Finegan E. (1999). *Longman Grammar of Spoken and Written English*. London: Peason Education Limited.
7. Blaganje, D. and Konte, I. (1979). *Modern English Grammar*. Ljubljana: Državna založba Slovenije.
8. Kortmann, B. (1991). *Free Adjuncts and Absolutes in English: Problems of control and interpretation*. London: Routledge.
9. Mihailović, Lj. (2009). *Gramatika engleskog jezika*. Beograd: Naučna KMD.
10. Quirk, R, Greenbaum, S., Leech, G. and Svartvik, J. (1985). *A Comprehensive Grammar of the English Language*. London: Longman.

Извори

1. Георгиевски, Т. (1998). *Исчезнување*. Скопје: Зумпрес.
2. Georgievski, T. (2000). *Disappearance*. Skopje: Macedonian Academy of Science and Arts.
3. Георгиевски, О. (2003). *Скратени приказни*. Скопје: Табернакул.
4. Georgievski, O. (2003). *Shortened Stories*. Skopje: Tabernakul.
5. Павловски, Б. (2001). *Подвижни гробови*. Скопје: АЕА, Мисла.
6. Pavlovski, B. (2001). *Eagle Coat of Arms*. Australia: AEA Publishers PTY LTD.
7. Михајловски, Д. (2001). *Сиромавиот и чучулигата: десет македонски волшебни приказни: според мотиви од Марко Цепенков/ приказните ги напиша на македонски јазик и ги преведе на англиски јазик Драги Михајловски; јазична редакција на англискиот текст Пол Фостер. -Скопје: Каприкорнус.*